

Sygn. akt IV P 39/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2022 roku

Sąd Rejonowy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu

w składzie: Przewodniczący: Sędzia Alina Kordus-Krajewska

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2022 roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **U. M.**

przeciwko (...) **Publicznemu Zespołowi Przychodni (...) we W.**

o sprostowanie świadectwa pracy

I. Oddała powództwo,

II. Kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Sędzia Alina Kordus-Krajewska

Sygn. akt IV 39/22

UZASADNIENIE

Powódka U. M. wniosła w dniu 25 października 2021 r. pozew przeciwko (...) Publicznemu Zespołowi Przychodni (...) we W. o sprostowanie świadectwa pracy wydanego w dniu 29 września 2021 r., w ten sposób, że w punkcie 11 pracodawca wskaże, iż powódka w okresie zatrudnienia tj. w okresie od 1 września 1982 r. do 31 grudnia 2008 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę wskazaną w Wykazie A, dział XIV pkt 4, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w wymiarze 19 lat i 9 miesięcy. Powódka zażądała również zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że została zatrudniona przez pozwanego na podstawie umowy o pracę zawartej 31 sierpnia 1982 r. z obowiązkiem stawienia się w pracy w dniu 1 września 1982 r. na stanowisku technika fizjoterapii na czas nieokreślony w wymiarze pracy 31,5 godzin tygodniowo w rozliczeniu czterotygodniowym 135 godzin miesięcznie. Powódka podała, że umowę o pracę rozwiązano za porozumieniem stron w związku z jej przejściem na emeryturę, jednak w świadectwie pracy, w punkcie 11 nie wskazano, wbrew stanowi faktycznemu, że wykonywała ona pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, tj. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę wskazaną w Wykazie A, dział XIV pkt 4, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze- prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie 0.1 do 300.000MHz w „strefie zagrożenia” w rozumieniu przepisów w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne. Tym samym pracodawca w sposób nieuprawniony zamknął powódce drogę do uzyskania dodatkowych uprawnień z ubezpieczenia społecznego tj. przyznania prawa do rekompensaty na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 664) (dalej: ustawa o emeryturach pomostowych), do której mają prawo osoby, które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17

grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.) (dalej: ustawa o emeryturach i rentach z FUS). Powódka wskazała, że zwracała się do pracodawcy o uwzględnienie tego, że w okresie od 1 września 1982 r. do 31 grudnia 2008 r. świadczyła pracę w warunkach uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia, bowiem do jej podstawowych zadań należało samodzielne wykonywanie zabiegów stosowanych w pracowni fizykoterapeutycznej, wykonywanie zabiegów z elektroterapii, ultradźwięków, pola magnetycznego niskiej i wysokiej częstotliwości, światłolecznictwa tj. lasera, promieniami ultrafioletowymi (kwarcowe i podczerwone), a w związku z pracą w sferze zagrożenia pracowała w skróconym do 5 godzin dziennie czasie pracy. Pracodawca nie podzielił stanowiska powódki, z czym ona się nie zgodziła, wskazując, że pracowała w całym okresie zatrudnienia w dziale fizykoterapii oraz kinezyterapii, przy czym system pracy i jej podział polegał na tym, że każdy z fizjoterapeutów pracował okresowo w części w kinezyterapii (polegającej na rehabilitacji ruchowej) jedynie 3 razy w roku po 4 tygodnie tj. przez 12 tygodni w roku kalendarzowym, a w pozostałym okresie w fizykoterapii. W praktyce jednak z uwagi na ciągle braki kadrowe i większe potrzeby w dziale fizykoterapii, zdarzało się, że w przypadku chorób i urlopów, fizjoterapeuci wykonujący zadania przy kinezyterapii, przesuwani byli z powrotem do zadań fizykoterapii. Oznacza to, że przez okres co najmniej 40 tygodni w roku powódka wykonywała pracę jako fizjoterapeuta. Powódka wskazała, że wykonywała pracę w gabinecie o powierzchni ok. 12m², gdzie znajdowało się około 6 kabin dla pacjentów, a powierzchnia do ok 1 m² pod urządzania wytwarzającego pole magnetyczne była uznawana za strefę zagrożenia, a do ok. kolejnego 1 m² za strefę pośrednią. Powódka wskazała, że wykonywała pracę z wykorzystaniem urządzeń terapuls i diatermia, które wytwarzały pola elektromagnetyczne wysokiej i niskiej częstotliwości, a nadto zabiegi z zakresu światłolecznictwa lampą podczerwoną sollux i laserem oraz urządzeniami do terapii ultradźwiękami. Powódka podała, że w dziale kinezyterapii oraz fizykoterapii nie występował podział na pracowników, którzy prowadzili zajęcia fizyczne oraz obsługujących urządzenia ze szkodliwych promieniowaniem. Zdaniem powódki wynikający z umowy o pracę fakt jej wykonywania w obniżonym wymiarze godzinowym, świadczył wprost o tym, że była to praca w szczególnych warunkach, co wynika z treści art. 32g ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej, uchylonej ustawą z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej.

W odpowiedzi na pozew wniesiono o oddalenie powództwa w całości. Pozwany przyznał, że powódka była zatrudniona od 1 września 1982 r. do 29 września 2021 r. na stanowisku technika fizjoterapii i starszego technika fizjoterapii i świadczyła pracę w systemie dwuzmianowym oraz ze stałą rotacją w dziale kinezyterapii i fizykoterapii. Po przyznaniu świadczenia emerytalnego powódka ponownie podjęła zatrudnienie u pozwanego. Zdaniem pozwanego wobec powódki nie zachodzą przesłanki do uznania, iż pracowała w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Pozwany podał, że powódka wnosi o wskazanie, iż wykonywała pracę wymienioną w Wykazie A, dział XIV pkt.4 stanowiącym załącznik do rozporządzenia wyżej wymienionego tj. prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia. Aby zaś dokonać takiego wpisu, należałoby stwierdzić, że powódka takie prace w strefie zagrożenia wykonywała stale i w pełnym wymiarze. Pozwany wyjaśnił, że powódka świadczyła prace w dziale kinezyterapii i fizykoterapii. Kinezyterapia polega na wykonywaniu ćwiczeń pod kierunkiem fizjoterapeuty, a fizykoterapia to rodzaj rehabilitacji medycznej, podczas której wykorzystuje się w celach leczniczych zjawiska fizyczne takie jak prąd elektryczny, światło, magnetyzm, ultradźwięki oraz niską temperaturę. W czasie kinezyterapii powódka nie miała styczności z działaniem pól, a w czasie fizykoterapii ma, ale nie przybierało to formy stałej, co wynika z rozkładu pracy powódki.

Stanowiska stron w zakresie przesłanek pracy w szczególnych warunkach pozostały niezmiennie do zakończenia procesu. Pełnomocnik powódki w piśmie z dnia 12 lipca 2022r. wskazał na dłuższy niż w pozwie okres pracy powódki w szczególnych warunkach. (k.238-239)

Sąd ustalił, co następuje:

Powódka U. M. była zatrudniona u pozwanego na podstawie umowy o pracę z 31 sierpnia 1982 r., od 1 września 1982 r. na stanowisku technika fizjoterapii na czas nieokreślony w wymiarze pracy 31, 5 godzin tygodniowo w rozliczeniu

czterotygodniowym 135 godzin miesięcznie. W umowie z dnia 1 marca 1987 wskazano 40 godzin tygodniowo w rozliczeniu czterotygodniowym. W informacji o zatrudnieniu z dnia 10 marca 2004r. wskazano, że czas pracy nie może przekroczyć 7 godzin 35 minut na dobę i przeciętnie 40 godzin na tydzień w pięcioletnim tygodniu pracy, co zmieniono pismem z dnia 17 grudnia 2007r. poprzez wskazanie 7 godzin 35 minut i przeciętnie 37 godzin i 55 minut na tydzień w pięcioletnim tygodniu pracy.

Od dnia 1 maja 1989r. powódka pracowała na stanowisku starszego technika fizjoterapii. Umowa o pracę została rozwiązana za porozumieniem stron z dnia 29 września 2021r. w związku z przejściem powódki na emeryturę. Po przyznaniu świadczenia emerytalnego powódka ponownie podjęła zatrudnienie u pozwanego.

dowody:

- akta osobowe powódki- umowy o pracę z dnia 31 sierpnia 1982r . k.1 , z dnia 31.03.1987 k. 6, informacja k.23, pismo z dnia 17 grudnia 2007r. k.33
- umowa o pracę – k. 11 akt sprawy

Pozwany wystawił powódce świadectwo pracy w dniu 29 września 2021r. W punkcie 11) świadectwa pracy nie określono wykonywania przez powódkę pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Powódka pismem z dnia 3 października 2021r. zawnioskowała do pracodawcy o sprostowanie świadectwa pracy co do oznaczenia okresu w jakim świadczyła pracę w warunkach szczególnych. Pracodawca pismem z dnia 11 października 2021r. odmówił sprostowania świadectwa pracy. W dniu 21 października 2021r. powódka wniosła pozew do sądu.

dowody:

- świadectwo pracy – k. 12
- wniosek o sprostowanie świadectwa pracy – k. 13
- pismo z 11 października 2021 r. – k. 14
- koperta k.45

Powódka wykonywała pracę w przychodni rehabilitacji leczniczej Dziale kinezyterapii i fizykoterapii.

Kinezyterapia polega na wykonywaniu ćwiczeń pod kierunkiem fizjoterapeuty. Dzienny czas pracy powódki w okresie wykonywania czynności w tym zakresie wynosił 7 godzin 35 minut .

Fizykoterapia to rodzaj rehabilitacji medycznej, podczas której wykorzystuje się w celach leczniczych zjawiska fizyczne takie jak prąd elektryczny, światło, magnetyzm, ultradźwięki oraz niską temperaturę. Czas pracy powódki w okresie wykonywania czynności w tym zakresie wynosił 5 godzin dziennie.

Podczas zatrudnienia u pozwanego, w każdym roku, zwykle dwu lub trzykrotnie na okres jednorazowo czterech tygodni powódka oraz inni pracownicy byli kierowani do wykonywania czynności z pacjentami wyłącznie w zakresie kinezyterapii. Każdy z grafików obejmował 4 tygodnie, zmiany grafików były spowodowane stanem zdrowia pracownika urlopami pracowników. Powódka w okresie zatrudnienia sporadycznie była niezdolna do pracy z powodu choroby. Celem zmiany charakteru pracy było m.in odsunięcie pracowników od pracy z urządzeniami do fizykoterapii (k.229).

dowody:

- ewidencja nieobecności w aktach osobowych powódki,
- ewidencja czasu pracy powódki za lata 2011-2021 r.

- zeznania świadka E. W. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 00:13:12 do 01:19:37) – k. 223-225v
- zeznania świadka D. Z. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 01:23:55 do 02:12:05) – k. 225v-227v
- zeznania świadka D. M. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 02:15:12 do 02:43:37) – k.227v-228
- zeznania świadka J. B. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 02:43:47 do 03:10:36) – k. 228-229
- zeznania świadka E. Z. (1) – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 03:13:05 do 03:38:05) – k. 229--230
- przesłuchanie powódki U. M. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 03:38:11 do 04:01:22) – k. 230-231

Powódka początkowo pracowała na ul. (...). Gabinet fizykoterapii, w którym pracowała powódka był pomieszczeniem o powierzchni około 30m², w którym znajdowały się boksy dla pacjentów z aparaturami do elektrolecznictwa, światłolecznictwa, ultradźwięków i leczenia lampą kwarcową. Te urządzenia nie były wliczane do urządzeń, które narażały na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz. Boksy z urządzeniami były umieszczone dookoła pomieszczenia , na środku stał stół. Za ścianą nieoddzieloną drzwiami znajdowało się pomieszczenie, w którym umieszczono aparaty do diatermii tzw. sztywnej i miękkiej , które narażały na działanie pól elektromagnetycznych. Pracownicy wchodzili do pomieszczenia w celu nastawienia czy regulacji aparatu, kontroli pacjenta, wyłączenia sprzętu.

Były dwie zmiany , na rannej zmianie zazwyczaj pracowało trzech pracowników , po południu zazwyczaj dwie osoby.

Powódka co najmniej kilkakrotnie dziennie przebywała w strefie zagrożenia, nie każdy pacjent miał zlecony zabieg na diatermię. Większa ilość zabiegów na diatermie była zlecana w latach 80-tych. Pracownicy zamiennie, po równo obsługiwali diatermie , tak by nie narażać się na zagrożenie. Zabieg trwał ok. 20 minut, obsługa sprzętu zajmowała około kilkadziesiąt sekund. Pracownicy tak organizowali pracę aby jednocześnie nie były włączane dwie diatermie. (k.226v) Nie zostało określone ilu dziennie pacjentów na diatermie może obsługiwać jeden pracownik.

Sprzęty wytwarzające pole elektromagnetyczne znajdowały się w oddaleniu od innych, tak by nie zagrażały pacjentom. Były w odległości 4 m od innych urządzeń (k.224) Wokół nich w odległości 30 cm znajdowała się strefa niebezpieczna (k.228v) , a dalej 1-2 m zagrożenia, potem strefy pośrednia i bezpieczna (k.230). Powódka poza momentami wejścia do strefy zagrożenia i niebezpiecznej w celu nastawienia sprzętu, czy sprawdzenia sprzętu przebywała w strefie bezpiecznej.

W pomieszczeniu z innymi urządzeniami stało radio , które w czasie pracy urządzeń do fizykoterapii odbierało z zakłóceniami.

W latach 1992-1993 Przychodnia zmieniła siedzibę na ul. (...) we W.. Zwiększała się liczba pracowników na zmianach, na rano pracowały 3-4, po południu 2-3 osoby, liczba pracowników w kolejnych latach zwiększyła się do kilkunastu. Dokupiono urządzenie także wytwarzające pole elektromagnetyczne -T.. Czas zabiegu także trwał ok. 20 minut. Początkowo na ul. (...) pracowały dwie diatermie , potem tylko jedna. Początkowo urządzenia wytwarzające fale były w osobnym pomieszczeniu w dalszej odległości , potem przeniesiono je do pomieszczenia bliżej pozostałych urządzeń do fizykoterapii. (k.224v) Były jednak nadal w osobnym pomieszczeniu z odrębnym wejściem od korytarza. (k. k.224v, 226v)

Powódka i pracownicy nie posiadali żadnego specjalnego stroju do pracy z urządzeniami wytwarzającymi pole elektromagnetyczne . Kontrola urządzeń dokonywana była przez Państwową Inspekcję Radiową, później Sanepid. Organy te przeprowadzały również szkolenia, przeprowadzały egzaminy i wydawały zaświadczenia umożliwiające pracę w strefie zagrożenia.

Co jakiś czas urządzenia ulegały awarii i do czasu naprawy były wyłączone z użytkowania.

dowody:

- protokoły kontroli sanitarnej – k. 14- 21
- rozkłady czasu pracy powódki w latach 2015-2016 – k. 22-44
- ewidencja czasu pracy powódki w latach 2004-2010- k. 116- 143
- zeznania świadka E. W. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 00:13:12 do 01:19:37)
- zeznania świadka D. Z. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 01:23:55 do 02:12:05)
- zeznania świadka D. M. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 02:15:12 do 02:43:37)
- zeznania świadka J. B. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 02:43:47 do 03:10:36)
- zeznania świadka E. Z. (1) – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 03:13:05 do 03:38:05)
- przesłuchanie powódki U. M. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 03:38:11 do 04:01:22)

Pracująca z powódką w takich samych warunkach J. B. uzyskała od pracodawcy zaświadczenie o pracy w szczególnych warunkach.

dowody:

- zeznania świadka J. B. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 02:43:47 do 03:10:36)
- przesłuchanie powódki U. M. – protokół elektroniczny z dnia 6 lipca 2022 r. (od 03:38:11 do 04:01:22)

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w niniejszej sprawie ustalony został na podstawie zgromadzonej dokumentacji, której nie odmówiono waloru wiarygodności, a żadna ze stron nie kwestionowała jej autentyczności. Okoliczności te w dużej mierze były bezsporne.

Ustalenia zostały także oparte w oparciu o zeznania świadków E. W., D. Z., D. M., J. B., E. Z. (2). Świadkowie w sposób spójny, jednolity opisali to jak wyglądała organizacja pracy fizjoterapeuty u pozwanego, w jaki sposób przebiegała praca z urządzeniami wytwarzającymi pole elektromagnetyczne- diatermią i terapulesem. Nie było podstaw do kwestionowania prawdziwości słów świadków, które korespondowały także z zebranymi dowodami z dokumentów.

Podobnie za prawdziwe oceniono oświadczenia powódki złożone w toku jej przesłuchania. Oświadczenia te były zbieżne z zeznaniami świadków i treścią dokumentów. Mimo subiektywnego podejścia powódki do wyniku postępowania potrafiła ona w sposób jasny, klarowny opisać to jak u pozwanego organizowano pracę fizjoterapeuty. Autentyczności oświadczeniom powódki nie zaprzeczył pozwany, który jednak inaczej ocenił jej działalność zawodową, nie zaliczając jej czynności do pracy w szczególnych warunkach.

Powódka co nie było sporne w terminach wynikającym z art. 97§2¹ k.p. złożyła wniosek o sprostowanie świadectwa pracy oraz pozew do sądu. Przedmiotem niniejszego postępowania było zatem ustalenie czy powódka w okresie od 1 września 1982 r. do 31 grudnia 2008 r. w szczególnych warunkach przepracowała 19 lat i 9 miesięcy, potem rozszerzono okres do 20 lat i 1 miesiąca, a tym samym czy istnieją podstawy do zmiany świadectwa pracy z dnia 29 września 2021 r.

Bezsporny w przedmiotowej sprawie był fakt, że powódka przez te wszystkie lata miała do czynienia z urządzeniami wytwarzającymi pola elektromagnetyczne diatermią i terapulesem, bowiem obsługiwała pacjentów, którzy mieli

zlecane zabiegi przy wykorzystaniu tych urządzeń. Nie ma też wątpliwości, że urządzenia te wytwarzały pole elektromagnetyczne w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz, a ich działanie podlegało nadzorowi Państwowej Inspekcji Radiowej oraz Sanepidu.

Bezsporne pozostaje również to, że w każdym roku kalendarzowym powódka co najmniej trzy razy po 4 tygodnie wykonywała czynności jedynie z zakresu kinezyterapii (ćwiczeń fizycznych z pacjentami), dlatego też ocenie nie podlegał czas pracy związany z przerwami z świadczeniu fizykoterapii, a dowodzony przez powódkę okres pracy w szczególnych warunkach to ostatecznie 20 lat i 1 miesiąc.

Spór między stronami miał związek z możliwością ubiegania się o emeryturę pomostową.

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Ustawa o emeryturach pomostowych weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009 r. Okres sporny w sprawie to okres od dnia 1 września 1982r. do dnia 31 grudnia 2008r. Uprzednio dla określenia czy pracownik wykonywał pracę w szczególnych warunkach, należało dokonać analizy w oparciu o art. 32 i art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U.2022.504 t.j.). Zgodnie z art. 32 ust. 4 wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Odnosząc się do przepisów dotychczasowych należy mieć na uwadze Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze z dnia 7 lutego 1983 r. wydanego na podstawie art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267), a także Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia wydane na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 6, z 1972 r. ze zm.)

Zgodnie z art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS: ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

W wykazie A, Dziale XIV Rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wskazanego wyżej w punkcie 4 określono, że prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia, są pracami, których wykonanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Co ważne w §2 ust.1 tegoż rozporządzenia zaznaczono, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia w dziale prace różne także wymieniało prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300000 MHz w strefie zagrożenia. W par. 2 w/w rozporządzenia wskazano, że okresy prac podlegają zaliczeniu do pierwszej kategorii zatrudnienia bez względu na podporządkowanie resortowe zakładu pracy, jeżeli pracownik wykonywał je stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Zasadniczą kwestią, która podlegała rozstrzygnięciu w niniejszym postępowaniu było to czy powódka w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w szczególnych warunkach.

Jak wynika z umów o pracę, informacji o warunkach zatrudnienia tygodniowy czas pracy powódki ulegał zmianom. Jedną z zmian wynikała z zapisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej, uchylonej ustawą z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności i leczniczej „, czas pracy pracowników zatrudnionych w zakładzie opieki zdrowotnej, z zastrzeżeniem art. 32i ust. 1, w przyjętym okresie rozliczeniowym, nie może przekraczać 7 godzin 35 minut na dobę przeciętnie 37 godzin 55 minut na tydzień w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym, z zastrzeżeniem ust. 2-4. Czas pracy pracowników komórek organizacyjnych (zakładów, pracowni): radiologii, radioterapii, medycyny nuklearnej- stosujących w celach diagnostycznych lub leczniczych źródła promieniowania jonizującego, fizykoterapii, patomorfologii, histopatologii, cytopatologii, cytodiagnostyki, medycyny sądowej lub prosektoriów- w zakresie określonym w ust. 5, nie może przekraczać 5 godzin na dobę i przeciętnie 25 godzin na tydzień w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym. Czas pracy, o którym mowa w ust. 3 stosuje się do pracowników na stanowiskach pracy w komórkach organizacyjnych (zakładach, pracowniach) fizykoterapeutycznych, jeżeli do ich podstawowych obowiązków należy kontrolowanie techniki stosowanych zabiegów lub samodzielne wykonywanie zabiegów”.

Jak ustalono wykonując zadania z zakresu kinezyterapii powódka pracowała 7 godzin i 35 minut dziennie, a wykonując zadania z zakresu fizykoterapii pracowała 5 godzin dziennie, co wynika z załączonej dokumentacji w postaci ewidencji czasu pracy i zeznań świadków. Niemniej jednak wbrew stanowisku powódki skrócenie dobowego czasu pracy w jej przypadku nie powodowało wprost uznania, że powódka wykonywała prace w szczególnych warunkach, bowiem do oceny tego potrzebne było ustalenie, że praca w tych warunkach wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ocena spełniania tych warunków była przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego. I tak w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r. sygn. akt II UK 21/10 wskazano, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu praca. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Sąd Najwyższy stwierdził w wyroku z dnia 14 września 2007 r. sygn. akt III UK 27/07, że z literalnej wykładni przepisu §2 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. wynika, że okresów, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy w czasie zatrudnienia u danego pracodawcy, może być więcej niż jeden. Dlatego można rozważać, że w przypadku, gdy praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku tylko w niektórych miesiącach roku, do okresów pracy w szczególnych warunkach uzasadniających prawo do emerytury w niższym wieku na zasadach określonych w rozporządzeniu z 1983 r., można wliczyć te miesiące. Za przedstawioną w wyroku wykładnią przemawiało to, że niektóre prace wymienione w załączniku do rozporządzenia z 1983 r., mogą być w Polsce z natury rzeczy wykonywane tylko w pewnych okresach roku. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 26 stycznia 2021 r. sygn. akt I USK 26/21, dodał, że statusu takiego nie posiada okres zatrudnienia, w którym pracownik wykonuje poza czynnościami zaliczonymi do prac w szczególnych warunkach również inne prace niewymienione w załączniku do rozporządzenia, bowiem nie jest dopuszczalne uwzględnienie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało wbrew twierdzeniom powódki, że nie wykonywała ona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prac o których mowa w Wykazie A, dziale XIV pkt 4

Rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. i w wykazie wskazanym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia tj. narażających na działanie promieniowania jonizującego oraz prac narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia.

Poczynione przez sąd ustalenia wykazały, że owszem powódka w miesiącach, w których wykonywała czynności fizykoterapii miała do czynienia z urządzeniami, które narażały ją na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz, jednak przez 5 godzin pracy, w czasie których miała z nimi do czynienia, przebywała w strefie zagrożenia zwykle kilkukrotnie.

Z zeznań świadków, ale również oświadczeń samej powódki w sposób spójny i jasny wynikało, że w ciągu 5 godzin pracy powódka w większości prowadziła zabiegi fizykoterapii z użyciem prądu elektrycznego, światła, ultradźwięków, czyli nie wytwarzających pola elektromagnetycznego.

Co do urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne to na zmianę ze współpracownikami, w zależności od potrzeb nastawiała, regulowała, podłączała i odłączała pacjentów, pozostając w tym czasie w strefie niebezpiecznej i strefie zagrożenia. Świadkowie podali, że takich zabiegów dziennie było zazwyczaj po kilka dziennie na pracownika, fizjoterapeuci dzielili mniej więcej po równo między siebie konieczność pracy w strefie niebezpiecznej i zagrożenia. Mimo więc tego, że w czasie pracy powódka była narażona na oddziaływanie pola magnetycznego to nie pracowała w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy w strefie zagrożenia polem elektromagnetycznym, gdyż praca z diatermią i terapulssem była tylko częścią zadań powódki z zakresu fizykoterapii.

Świadkowie jak też powódka wspominali, że mimo wyznaczenia stref niebezpiecznej, zagrożenia i dalszych stref pośrednich urządzeń do diatermii i terapulsu, to jednak zasięg niebezpiecznych pól elektromagnetycznych był większy, bowiem w czasie działania urządzeń zaburzona była praca radiodbiorników. Zdaniem sądu nie było możliwe, by uznać, że rzeczywiście niebezpieczeństwo dla pracowników stanowiło przebywanie w pobliżu urządzeń, poza wydzielonymi przez odpowiednie organy strefami, których jak ustalono były 4. Urządzenia to były kontrolowane przez Państwową Inspekcję Radiową i Sanepid, z czego sporządzane były protokoły. Pracownicy pracujący przy diatermii i terapulsie przechodzili stosowne szkolenia i uzyskiwali zaświadczenia o ich przejściu, jednak te okoliczności również nie świadczyły o tym, że powódka spełniła kryteria pracownika pracującego w szczególnych warunkach.

Skoro sprzęty przechodziły kontrole potwierdzane protokołami, a strefy bezpieczeństwa zostały w określony sposób wyznaczone liniami przez specjalistów z tego zakresu, to nie było podstaw do tego by twierdzić, że oddziaływanie pól magnetycznych i strefa zagrożenia, znajdowała także poza wyznaczonymi strefami niebezpiecznej i zagrożenia które sięgały 1-2 metrów od urządzeń. W pomieszczeniu przy ul. (...), które miało ok 30 m² a urządzenia wytwarzające fale stały 4 metry od innych urządzeń i były oddzielone ścianą. Przy ul. (...) urządzenia były w całkowicie odrębnych pomieszczeniach, najpierw w pomieszczeniu oddalonym od gabinetu fizykoterapii, potem w pomieszczeniu bliżej innych urządzeń ale z osobnym wejściem od strony korytarza.(k.224v)

Trzeba także wskazać, że potwierdzenie przez pracodawcę, iż praca J. B. uznana została za pracę w szczególnych warunkach nie przesądza o racji powódki, gdyż to nie ocena pracodawcy, lecz spełnienie przesłanek ustawowych decyduje o uwzględnieniu lub nie danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach.

Reasumując powództwo o sprostowanie świadectwa pracy podlegało oddaleniu w myśl art. 97§2¹ k.p. a contrario.

Strona pozwana nie wносиła o zwrot kosztów procesu, zaś kosztami sądowymi, od których powódka została zwolniona z mocy ustawy (art. 96 ust. 1 pkt 4 u.k.s.c.), w tym wydatkami na pokrycie kosztów dojazdu świadków do sądu obciążono Skarb Państwa.

Sędzia Alina Kordus-Krajewska